

Asia: VN/5061/2021

Lausuntopyyntö lukiokoulutuksen laatustrategian luonnoksesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnon tiivistelmä

Opetus- ja kulttuuriministeriön lukiokoulutuksen laatustrategian tavoitteena on “määrittää lukiokoulutuksen laadunhallinnalle sekä sen johtamiselle valtakunnalliset ja yhdensuuntaiset periaatteet”. Strategian luonnoksessa tuodaan esille, että laadunhallinnasta ja sen kehittämisestä vastaavat lukiolain mukaisesti koulutuksen järjestäjät. Tämän lisäksi siinä todetaan, että ”lainsäädäntö tai lukiokoulutuksen laatustrategia ei tarkemmin määritä laadunhallinnan menetelmiä tai suuntaviivoja”. Laatuksiteerien ja laadun seurannan yleisluonteisuuden voidaan nähdä johtuvan erityisesti lukiokoulutuksen moninaisesta kentästä. Edellä mainitun pohjalta voidaan todeta, että strategian yleisluonteisuudesta huolimatta sen tarjoamalla työkaluilla tulee olla keskeinen rooli myös käytännön toteutuksen tukena.

Tässä lausunnossa korostetaan, että yhteistyön merkitys on erityisen tärkeää tulevaisuuden lukiokoulutuksessa. Tällöin on olennaista kiinnittää huomiota siihen, että yhteistyö on toimivaa suhteessa korkeakouluihin, ammatilliseen koulutukseen, perusopetukseen, työelämään ja vapaaseen sivistystyöhön. Lisäksi lukiokoulutuksen tulevaisuuden kannalta on tärkeää panostaa myös koulutuksen saavutettavuuteen, jonka tulee ulottua myös heikon suomen tai ruotsin kielen taidon omaaviin opiskelijoihin. Laatustrategiassa keskitytään erityisesti kehitystyön esittelemiseen, mutta se kaipaisi vielä selkeämpiä linjoja käytännön toteuttamiselle.

Johdanto

Laatustrategian keskeiset laatutekijät (laadukas oppiminen, hyvinvointi ja osallisuus, kehittyvä toimintakulttuuri ja lukiokoulutuksen saavutettavuus) ovat tavoitteina kattavat ja lukiokoulutuksen päämäärinä johdonmukaiset.

Visio lukiokoulutuksesta ja lukiokoulutuksen laadunhallinnasta

Laadunhallinnan tavoitteeksi asetettu 2030 on ajallisesti kunnianhimoinen tavoite käytäntöjen vakiinnuttamisen suhteen.

Laadunhallinta suomalaisessa koulutusjärjestelmässä

Laatustrategian luonnoksessa todetaan, että koulutuksen järjestäjien itsearviointi korostuu suomalaisessa koulutuksen laadunhallinnassa. Esitetty huomio on olennainen erityisesti siksi, että tällainen malli korostaa selkeän johtamisen merkitystä.

Keskeiset toimijat

Koulutuksen laadun kannalta keskeiset toimijat ja heidän roolinsa on selitetty laatustrategian luonnoksessa kiitettävän selkeästi ja asianmukaisen tiivistetysti.

Toimintaympäristön kuvaus

Toimintaympäristön kuvauksessa nostetaan esille lukiokoulutuksen laadunhallinnan kannalta olennaisia tekijöitä. Lukiokoulutuksen rooli osana koulutusjärjestelmän kokonaisuutta on sopivasti taustoitettu. Esille tuodut yhteiskunnalliset muutokset, (väestönkehitys, muuttuvat osaamistarpeet, digitalisaatio sekä hyvinvointi ja osallisuus) ovat suomalaisen koulutuksen kannalta relevantteja.

Lukiokoulutuksen laatutekijät

Tekijät on määritetty laajoiksi tarkoituksenmukaisiksi kokonaisuuksiksi. Niiden tarkempi kommentointi on esitetty alla erillisissä kohdissa.

Laadukas oppiminen

Laatustrategian luonnoksessa painotetaan muun muassa oppimisympäristöjen monipuolisuutta, arvioinnin roolia, ohjaussuunnitelman laatimista, tuen saamista ja oikeutta erityisopetukseen. Tärkeänä huomiona voidaan pitää sitä, että opiskelijoiden ohjaus auttaa myös opiskelijoiden itsearvioinnissa ja valintojen punnitsemisessa.

Strategiassa tuodaan hyvin esiin lukion rooli opiskelijan oppimisen ja opiskelutaitojen kartuttamisessa. Lisäksi strategiassa olisi tärkeä mainita laaja-alaisen osaamisen kehittämisen merkitys lukioaikana, jotta lukiolaisilla on hyvä pohja jatkaa jatko-opintoihin ja työelämään.

Hyvinvointi ja osallisuus

Hyvinvoinnin ja osallisuuden sisältöjä on kuvattu luonnoksessa kattavasti. Tuen merkityksen ohella korostuu myös palautteen antaminen. Hyvinvoinnin tukeminen tulee olla strategiassa keskeisenä tavoitteena, myös oppimisen edellytyksenä.

Kehittyvä toimintakulttuuri

Toimintakulttuurin kehittämisessä on tärkeää korostaa yhteistyön ja yhteiskehittäjyyden merkitystä. Tässä tapauksessa keskeiseen rooliin nousee tiedonkulku eri tahojen välillä ja jakamisessa eri instanssien tuntemus.

Saavutettava lukiokoulutus

Saavutettavuuden kannalta on tärkeää, että se koskee myös heikolla suomen tai ruotsin kielen taidon omaavia maahanmuuttajia – englanninkielistä opetusta ja yo-tutkintoa.

Strategiassa olisi myös tärkeää mainita TUVÄ-koulutus, jolla on suuri merkitys lukiokoulutuksen saavutettavuuden kannalta. Tulee selvittää, miten lukioihin hakeutumista (yhteishakua) voisi kehittää niin, että aloituspisteitä olisi useampia kuin vain kerran vuodessa (jatkuva haku).

Esille nostettu digitalisaation merkitys saatavuuden parantamisessa on perusteltua, mutta sen suhteen on hyvä huomioida myös hiljaisen tiedon siirtyminen, jota tukee kasvokkain tapahtuva lähikommunikaatio.

Laatustrategian toteuttamisesta

Laatustrategian toteuttaminen on tiivistetty sisällöltään kehitystyön esittelemiseen, mutta se kaipasi vielä selkeämmin askelmerkkejä käytännön toteuttamiselle.

Liite

Laatutekijöiden seurattavat esimerkit ovat käytännön laatutyön kannalta hyödyllisiä, koska ne tarjoavat käytännön välineitä paikallisesti hyödynnettävien laatuindikaattorien hyödyntämiseen.

Kainulainen Ville
Helsingin kaupunki, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala